

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΝ
ΠΕΝΤΕ ΘΡΑΚΩΝ ΝΕΟΦΑΝΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ 1836
ΜΑΝΟΥΗΛ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΜΙΧΑΗΛ, ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Εἰσαγωγή.

Ἡ τὸ πρῶτον νῦν ἐκτυπομένη Ἀκολουθία τῶν ἐκ τῆς Σαμοθράκης νήσου προειρημένων πέντε νεοφανῶν Μαρτύρων ἀπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρουπόλει φίλου ἰατροῦ κ. Ἀχιλλέως Σαμοθράκη, ἀντιγραφεῖσα ἐκ χειρογράφου ἀποκειμένου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἐν Θράκῃ Μάκρης, ἔνθα πανηγυρίζεται ἡ μνήμη αὐτῶν κατ' ἔτος τῇ 6ῃ Ἀπριλίου, ἡμέρᾳ τῆς συναθλήσεώς των, προσερχομένων πολλῶν ἐκ τῶν πέριξ τόπων.

Τὸ ἐξ οὗ ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου τῆς Θράκης ἱστοριογράφου ἀντεγράφη χειρογράφων εἶναι ἀντίγραφον τοῦ πρωτογράφου, γενομένου ὑπὸ «τοῦ Χρ. Ν. Ρηγοπούλου Πελοποῦ (νήσιου) ἐν Σαμοθράκῃ τῷ 1874». Ἐτέρον παρόμοιον τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφῆος ἀντίγραφον κατὰ πληροφορίας τοῦ ἀποστολέως ἀπόκειται ἐν τῇ πρὸς τιμὴν τῶν Μαρτύρων ἰδρυμένη ἐκκλησίᾳ τῆς Σαμοθράκης, ἔνθα ὡσαύτως πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τῶν Μαρτύρων, τοῦ πρωτογράφου πιθανῶς φθαρέντος καὶ ἀχρηστευθέντος.

Ἡ Ἀκολουθία συνετέθη καὶ ἐγράφη τῷ 1843 ὑπὸ τοῦ ἀγνώστου ἡμῖν ἄλλοθεν μοναχοῦ Ἀγιορείτου Ἰακώβου τῇ προτροπῇ τοῦ τότε ἐπισκόπου Τραϊανουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου ¹⁾, ἐπιτρόπου τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας, εἰς οὗ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ὑπήγετο τότε καὶ ἡ νῆσος Σαμοθράκη. Τοῦτο διαπιστοῦται ἐκ τοῦ ἐν τέλει τοῦ χειρογράφου σημειουμένου ἐξαστίχου :

1) Ὁ Ἀνθίμος πρωτοσύγκελλος ὢν τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας Δανιήλ, προεχειρίσθη τῇ 20ῇ Ὀκτωβρίου τοῦ 1831 εἰς ἀρχιερέα, ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμπάσης ἐπισκοπῆς Τραϊανουπόλεως πρὸς ἐπίσκεψιν πνευματικὴν καὶ ἐπιτροπικὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας, ἅτε τοῦ μητροπολίτου ἀποδημούντος ἐν τῇ βασιλευσίᾳ. Γ ε ρ μ α ν ο ὁ μητροπολίτου Σάρδεων, ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν ἀνατολ. καὶ δυτ. Θράκης' «Θρακικά» ΣΤ'. σελ. 126. Μ ι λ τ. Ἀ. Σ τ α μ ο ὄ λ η, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, Αὐτόθι, τόμ. ΙΔ'. σελ. 17.

Αρχιεπὶς
Ιακώβος
1843
πρωτόγραφος
χειρογράφου
Α. Β. Π.
Α. Β. Π.
Χρ. Ν. Ρηγοπούλου
Πελοπούλου
1874
Κ. Μ. Δανιήλ
Ἐπιτροπὸν Α. Β.
τ. Ι. Β. 1941
335365
1/21/506

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

« Ἐν ἔτει τεσσαρακοσῶ τρίτῳ δεκακοσίοις ἅμα χιλίοις ¹⁾ τῆς σεπτῆς Χριστοῦ θεογονίας· ἐγράφη συνετέθη τε αὐτ' ἡ Ἀκολουθία, προτροπῇ μὲν Τραϊανουπόλεως Ἀνθίμου ἐπισκόπου, πόνῳ δὲ καὶ πολλῇ σπουδῇ μοναχοῦ Ἰακώβου ²⁾, ὑπὲρ ὧν ὑπερέχεσθε οἱ ταύτῃ ἐντυχόντες».

Τοῦ αὐτοῦ μοναχοῦ ἢ τοῦ ἐπισκόπου Τραϊανουπόλεως Ἀνθίμου ἔργον εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ τὸ συνεκτυπούμενον τῶν Μαρτύρων ἐγκώμιον, ἐν ᾧ ἐκτίθενται ἐν λεπτομερείᾳ τὰ τῆς συναθλήσεως αὐτῶν, ὅπερ προφανῶς ἐξεφωνήθη ἐπ' ἐκκλησίας ἐν τῇ πρώτῃ τῆς μνήμης αὐτῶν ἑορτῇ καὶ φέρεται μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ ἀντιγεγραμμένον διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἀνωνύμου. Ὁ τοπικὸς δὲ τῆς μνήμης τῶν μαρτύρων ἑορτασμὸς ἐν Σαμοθράκῃ τόπῳ τῆς γεννήσεώς των καὶ ἐν Μάκρῃ τόπῳ τῆς συναθλήσεώς των, ὅστις ἐξακολουθεῖ τελούμενος ἐκ παραδόσεως καὶ σήμερον, καθιερώθη ἀναμφιβόλως ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας ³⁾ τῷ 1843, ὅποτε καὶ ἡ πρὸς τοῦτο συντεθεῖσα Ἀκολουθία ἐβάλη τὸ πρῶτον ἐν τῷ προοίμιῳ τῶν μαρτύρων ἀνεγερθέντι ἐν Σαμοθράκῃ ναῶ, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τοῦ δευτέρου τῆς Ἀκολουθίας τροπαίου: « Ἀφθάρτως πάντες ἐκβλάσας ἄσπερον ὁ θεὸς οὗτος οἶκος, ὁ ἀπεγγεγραμμένος αἰτίον εἰς μνημῆν τῶν εὐλητῶν . . . ἐν ᾧ ἐστῶτες ὑμῶν μεν χρεωστικῶς τὸν αὐτοῦς λαμπρῶς δοξάζοντα».

Ἐν ἀρχῇ τοῦ προοιμίου τοῦ ἐγκωμίου τῶν Μαρτύρων λέγεται ὅτι ἡ μνήμη αὐτῶν πανηγυρίζεται οὐ μόνον ἐν Σαμοθράκῃ, ἀλλὰ καὶ ἀπανταχοῦ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν φιλομαρτύρων Χριστιανῶν. Τοῦτο ἂν μὴ εἶναι σχῆμα λόγου, πάντως προέρχεται ἐξ ἐσφαλμένης τοῦ ρήτορος πληροφορίας· διότι ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, εἰς ἣν προφανῶς ἐγένετο ἡ ἀρμοδία τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας εἰσήγησις, δὲν καθηγίασε τοὺς Μάρτυρας ⁴⁾ ὡς ἠλπίζετο, πιθανῶς ὅπως μὴ προσκρούσῃ ὡς δουλεύουσα εἰς τοὺς πολιτικοὺς δυνάστας. Ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ μνημονεύηται ἐν τῷ καθιερωμένῳ αὐτῆς ἑτησίῳ ἑορτολογίῳ ἢ μνήμῃ τῶν Ἁγίων.

1) Ἐν τῷ χειρογράφῳ: δεκακοσίων ἅμα χιλίων.

2) Ἰακώβος, πιθανὸν ὁ κατὰ τὸ 1857 Τραϊανουπόλεως, ὄρα Σάρδεων «Θρακικά» τόμος ΣΤ'. σελ. 127. (Σ. Θ.).

3) Μητροπολίτης Μαρωνείας ἦτο τότε ὁ Ἀνθίμος (1839—1845), πιθανῶς ὁ τεὸς Τραϊανουπόλεως. Γεργανοῦ Σάρδεων, ἐνθ' ἄνωτ.

4) Κατὰ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως κ. Σωφρόνιον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχει θεσμὸς ἀνακηρύξεως τῶν ἁγίων. Τὰ δὲ μηνιαῖα ἐξεδίδοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ ἰδιωτῶν καὶ δὲν ἀνέφερον ὅλους τοὺς ἁγίους καὶ δὴ πολλοὺς ἐκ τῶν σπουδαιότερων. (Σ. Θ.)

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΝ
ΠΕΝΤΕ ΘΡΑΚΩΝ ΝΕΟΦΑΝΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ 1836
ΜΑΝΟΥΗΛ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΜΙΧΑΗΛ, ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Εἰσαγωγή.

Ἡ τὸ πρῶτον νῦν ἐκτυπούμενη Ἀκολουθία τῶν ἐκ τῆς Σαμοθράκης νήσου προειρημένων πέντε νεοφανῶν Μαρτύρων ἀπεστάλη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρουπόλει φίλου ἰατροῦ κ. Ἀχιλλέως Σαμοθράκη, ἀντιγραφείσα ἐκ χειρογράφου ἀποκειμένου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἐν Θράκῃ Μάκρης, ἔνθα πανηγυρίζεται ἡ μνήμη αὐτῶν κατ' ἔτος τῇ 6ῃ Ἀπριλίου, ἡμέρᾳ τῆς συναθλήσεώς των, προσερχομένων πολλῶν ἐκ τῶν πέριξ τόπων. Τὸ ἐξ οὗ ἐπὶ τοῦ ἀκαμάτου τῆς Θράκης τοιοῦτον ἀντιγραφὸν χειρογράφον εἶναι ἀντίγραφον τοῦ πρωτογράφου, γενημένου ὑπὸ «τοῦ Χρ. Ν. Ρηγοπούλου Πελοπον(νησίου) ἐν Σαμοθράκῃ τῷ 1874». Ἄλλοτερον παρόμοιον τοῦ αὐτοῦ ἀντιγραφῆος ἀντίγραφον κατὰ πληροφορίας τοῦ ἀποστολέως ἀπόκειται ἐν τῇ πρὸς τιμὴν τῶν Μαρτύρων ἰδρυμένη ἐκκλησίᾳ τῆς Σαμοθράκης, ἔνθα ὡσαύτως πανηγυρίζεται ἡ μνήμη τῶν Μαρτύρων, τοῦ πρωτογράφου πιθανῶς φθαρέντος καὶ ἀχρηστευθέντος.

Ἡ Ἀκολουθία συνετέθη καὶ ἐγράφη τῷ 1843 ὑπὸ τοῦ ἀγνώστου ἡμῖν ἄλλοθεν μοναχοῦ Ἀγιορείτου Ἰακώβου τῇ προτροπῇ τοῦ τότε ἐπισκόπου Τραϊανουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου ¹⁾, ἐπιτρόπου τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας, εἰς οὗ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ὑπήγετο τότε καὶ ἡ νῆσος Σαμοθράκη. Τοῦτο διαπιστοῦται ἐκ τοῦ ἐν τέλει τοῦ χειρογράφου σημειουμένου ἑξαστίχου :

1) Ὁ Ἀνθιμος πρωτοσύγκελλος ὢν τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας Δανιήλ, προεχειρίσθη τῇ 20ῇ Ὀκτωβρίου τοῦ 1831 εἰς ἀρχιερέα, ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Τραϊανουπόλεως πρὸς ἐπίσκεψιν πνευματικὴν καὶ ἐπιτροπικὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας, ἅτε τοῦ μητροπολίτου ἀποδημοῦντος ἐν τῇ βασιλευσῆ. Γ ε ρ α ν ο ὺ μητροπολίτου Σάρδεων, ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν ἀνατολ. καὶ δυτ. Θράκης· «Θρακικά» ΣΤ'. σελ. 126. Μ ι λ τ. Ἀ. Σ τ α μ ο ὺ λ η, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης, Αὐτόθι, τόμ. ΙΔ'. σελ. 17.

Ἀχιλλεὺς
Ἰακώβου
1843
Πελοπόννησος
Τραϊανουπόλις
Ἀρθίου
Χρ. Ν. Ρηγοπούλου
Τραϊανουπόλις
Ἀρθίου
Κ. Μ. Αποστόλου
Ἰαννίνων
1941
335-365
12506

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

«Ἐν ἔτει τεσσαρακοστῶ τρίτῳ δεκακοσίοις ἅμα χιλίοις ¹⁾ τῆς σεπτῆς Χριστοῦ θεογονίας ἐγράφη συνετέθη τε αὐτὴ ἡ Ἀκολουθία, προτροπῇ μὲν Τραϊανουπόλεως Ἀνθίμου ἐπισκόπου, πόνῳ δὲ καὶ πολλῇ σπουδῇ μοναχοῦ Ἰακώβου ²⁾, ὑπὲρ ὧν ὑπερέυχεσθε οἱ ταύτῃ ἐντυχόντες».

Τοῦ αὐτοῦ μοναχοῦ ἢ τοῦ ἐπισκόπου Τραϊανουπόλεως Ἀνθίμου ἔργον εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ τὸ συνεκτυπούμενον τῶν Μαρτύρων ἐγκώμιον, ἐν ᾧ ἐκτίθενται ἐν λεπτομερείᾳ τὰ τῆς συναθλήσεως αὐτῶν, ὅπερ προφανῶς ἐξεφωνήθη ἐπ' ἐκκλησίας ἐν τῇ πρώτῃ τῆς μνήμης αὐτῶν ἑορτῇ καὶ φέρεται μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ ἀντιγεγραμμένον διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἀνωτύμως. Ὁ τοπικὸς δὲ τῆς μνήμης τῶν μαρτύρων ἑορτασμός ἐν Σαμοθράκῃ τόπῳ τῆς γεννήσεώς των καὶ ἐν Μάκρῃ τόπῳ τῆς συναθλήσεώς των, ὅστις ἐξακολουθεῖ τελούμενος ἐκ παραδόσεως καὶ σήμερον, καθωρίσθη ἀναμφιβόλως ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας ³⁾ τῷ 1843, ὅποτε καὶ ἠπρὸς τοῦτο συντεθεῖσα Ἀκολουθία ἐψάλη τὸ πρῶτον ἐν τῷ πρὸς τιμὴν τῶν μαρτύρων ἀνεγερθέντι ἐν Σαμοθράκῃ ναῷ, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τῶν δευτέρου τῆς Ἀκολουθίας τροπαρίου: «Ἀφθόνως πᾶσιν ἐβλάσει πηγάς ἁγίας ὕδατος ὁ θεὸς οὗτος αἰκός, ὁ ἀνεπηγεμένος ἄβυσσος εἰς μεσημῆ τῶν ἀθλητῶν... ἐν ᾧ ἑσπώτες ὑμνοῦμεν χρεωστικῶς τὸν αὐτοῦ λαμπρῶς δοξασάντα».

Ἐν ἀρχῇ τοῦ προοιμίου τῶν ἐγκωμίων τῶν Μαρτύρων λέγεται ὅτι ἡ μνήμη αὐτῶν πανηγυρίζεται οὐ μόνον ἐν Σαμοθράκῃ, ἀλλὰ καὶ ἅπανταχοῦ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν φιλομαρτύρων Χριστιανῶν. Τοῦτο ἂν μὴ εἶναι σχῆμα λόγου, πάντως προέρχεται ἐξ ἐσφαλμένης τοῦ ρήτορος πληροφορίας· διότι ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, εἰς ἣν προφανῶς ἐγένετο ἡ ἀρμοδία τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας εἰσήγησις, δὲν καθηγγίασε τοὺς Μάρτυρας ⁴⁾ ὡς ἠλπίζετο, πιθανῶς ὅπως μὴ προσκρούσῃ ὡς δουλεύουσα εἰς τοὺς πολιτικὸς δυνάστας. Ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ μνημονεύηται ἐν τῷ καθιερωμένῳ αὐτῆς ἑτησίῳ ἑορτολογίῳ ἡ μνήμη τῶν Ἁγίων.

1) Ἐν τῷ χειρογράφῳ: δεκακοσίων ἅμα χιλίων.

2) Ἰακώβος, πιθανὸν ὁ κατὰ τὸ 1857 Τραϊανουπόλεως, ὄρα Σάρδεων «Θεακικά» τόμος ΣΤ'. σελ. 127. (Σ. Θ.).

3) Μητροπολίτης Μαρωνείας ἦτο τότε ὁ Ἀνθίμος (1839—1845), πιθανῶς ὁ τέως Τραϊανουπόλεως. Γ ε ρ μ α ο Ὑ Σάρδεων, ἐνθ' ἄνωγ.

4) Κατὰ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως κ. Σωφρόνιον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχει θεσμὸς ἀνακηρύξεως τῶν ἁγίων. Τὰ δὲ μηνιαῖα ἐξεδίδοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ ἰδιωτῶν καὶ δὲν ἀνέφερον ὅλους τοὺς ἁγίους καὶ δὴ πολλοὺς ἐκ τῶν σπουδαιότερων. (Σ. Θ.).